

บทที่ ๔

ผลการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะตามพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้า คือ ๑. สันติสนา การสอนโดยการชี้แจง อธิบายให้ฟังเข้าใจชัดเจน

๒. สมาทปนา การสอนให้เห็นถึงคุณค่า จนยอมรับและนำไปปฏิบัติ

๓. สมุตเตชนา การสอนโดยการปลุกเร้าจิตใจ ให้เกิดความอดุทธาหะ มีกำลังใจ

๔. สัมปหังสนา การสอนโดยการขโมยจิตใจ ให้เข้มข้น เบิกบาน มีความสุข

การศึกษายังจากการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตรในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากพระที่สอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมเข้าไปสอน ในโรงเรียนนั้นๆ โดยจะนำเสนอผลการศึกษายัง ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๔.๑ ผลการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดพิจิตร

๔.๒ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีต่างๆของพระพุทธเจ้า ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

การศึกษการใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้า ทั้ง ๔ ด้านให้เข้ากับปัจจุบันสมัย ด้วยการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการต่างๆ ในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียน มีความเข้าใจในบทเรียน สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ มีความสนใจ ตั้งใจ และสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายการเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น ๔ ด้าน ตามพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดพิจิตร ในแต่ละด้าน

๔.๑.๑ การประยุกต์ใช้พุทธวิถีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้าน สันติสนา

ในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีวิธีการประยุกต์ใช้ พุทธวิถีทางการสอน ด้านสันติสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจแจ่มแจ้งในบทเรียน ด้วยการสอนโดยการอธิบาย ยกตัวอย่างนิทาน เหตุการณ์ปัจจุบัน และสิ่งรอบตัว มาประกอบการอธิบาย ชี้แจงเนื้อหาในบทเรียน^๑ และสอนให้นักเรียนได้มีการลงมือปฏิบัติจริงในคาบเรียนมีการให้เด็กทำกิจกรรมภายในห้องเรียน โดยการแบ่งกลุ่มบ้าง เดี่ยวบ้าง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรม เหมือนการลงมือปฏิบัติ^๒ มีการทำเอกสาร ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ แจกให้แก่นักเรียน เพื่อเป็นการสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในบทเรียน ให้นักเรียนสามารถนำไปอ่านเพิ่มเติม นอกเวลาเรียนได้ มีการมอบหมาย ภาระงาน ให้นักเรียนกลับไป ทำที่บ้าน เช่น เขียนรายงาน เขียนเรียงความ และให้นำมาเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ รู้จักไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกห้องเรียน^๓

เนื้อหาการเรียนการสอนและบทเรียนในโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนนั้น ทางโรงเรียนจะเป็นผู้กำหนดและจัดหาหนังสือตามรายวิชาพระพุทธานุสาสนาให้^๔ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงต้องเห็นถึงความสำคัญของการสอนอย่างไรให้เด็กนักเรียนจดจำ และเข้าใจได้มากที่สุด เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางคะแนนการเรียนในรายวิชาซึ่งการประยุกต์ใช้พุทธวิถีทางการสอน ด้านสันติสนา เช่นนี้ ทำให้เด็กนักเรียน มีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทำให้เด็กมีคะแนนการเรียนในรายวิชาพระพุทธานุสาสนาที่ดี นอกจากนี้ยังมีเด็กนักเรียนแต่ละโรงเรียนในจังหวัดพิจิตร สามารถสอบ ธรรมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก

๔.๑.๒ การประยุกต์ใช้พุทธวิถีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้าน สมာทปนา

ในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีวิธีการประยุกต์ใช้ พุทธวิถีทางการสอน ด้านสมาทปนา ตามพุทธวิถีของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้เรียนนั้น เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ ซาบซึ้งในหลักธรรม หรือคติธรรมที่พระสอนศีลธรรมสอน และรู้จักนำไปปฏิบัติใช้ ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม โดยเฉพาะ เรื่องศาสนาพิธี พระสอนศีลธรรมจะเน้นการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้ลงมือทำเองจริง ซึ่งอาจเป็น การแบ่งกลุ่มบ้าง เดี่ยวบ้าง ทำรวมกันบ้าง เช่นการสอนให้เด็กนักเรียนเรียนรู้การจัดโต๊ะหมู่บูชา พระพุทธ แบบโต๊ะหมู่ ๗ โต๊ะหมู่ ๙ การสอนให้เด็กเรียนรู้การจัดโต๊ะหมู่บูชาพระบรมฉายาลักษณ์ การสอนให้เด็กรู้จักการกราบเบญจางคประดิษฐ์ กราบสติปัญญา การสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตัว

^๑ สัมภาษณ์ พระสว่าง อุตตสาโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๒ สัมภาษณ์ พระวิโรจน์ วิโรจน์, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูปลัดฉัตรชัย สมณตปาสาทิโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^๔ สัมภาษณ์ นายสุนทร สุขรินทร์, ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบางลายเหนือ, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

กับพระภิกษุสามเณร เช่นการประเคนของ การรับของ การเดินผ่าน รวมถึงมีการสอนให้เด็กนักเรียนได้ฝึกท่องคำอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร พร้อมกันในห้อง จึงทำให้เด็กนักเรียนมีความรู้ด้านศาสนาพิธีที่มาจากการปฏิบัติในห้องเรียน จึงสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน^๕ และมีพระสอนศีลธรรมบางรูป ใช้วิธีการบรรยายในคาบเรียนให้เด็กนักเรียนเข้าใจถึงคุณค่าของหลักธรรมที่สอน ก่อนจะมอบหมายกิจกรรมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้กลับไปลงมือปฏิบัติที่บ้าน ในการดำเนินชีวิต และให้มีการเขียนบันทึก เขียนรายงานส่ง โดยจะให้เป็นคะแนนเก็บ เช่น กิจกรรม สมุดบันทึกความดี ที่จะให้เด็กนักเรียน จดบันทึกความดีในแต่ละวันของตนเอง จากการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน จากการช่วยครูอาจารย์ จากการมีน้ำใจกับเพื่อนหรือคนรอบข้าง ซึ่งจะต้องมีผู้ปกครองเซ็นรับรอง ส่งพระสอนศีลธรรมประจำในหลายๆสัปดาห์ที่เรียน กิจกรรม สมุดบันทึก รายรับ-รายจ่าย เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักคุณค่าของการอดออม รู้จักคุณค่าของการประหยัด ด้วยการให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้โดยให้ลงมือปฏิบัติเอง^๖

การสอนให้ผู้ฟัง หรือผู้เรียน เข้าใจ ซาบซึ้ง ถึงคุณค่าของหลักธรรม หรือคตินิยมในทางพระพุทธศาสนา จนนำไปปฏิบัติได้นั้น นับได้ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการสอนผู้อื่นในทางพระพุทธศาสนา เพราะผู้ที่ได้รับฟังหลักธรรม มีความซาบซึ้งจนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็จะเป็นการพัฒนาบุคคลนั้นไปในทางที่ดีงาม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนดีต่อสังคม ต่อคนรอบข้าง ซึ่งการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ด้านสมถะปหานนี้ พระสอนศีลธรรมในจังหวัดพิจิตร ใช้วิธีการสอนให้เด็กนักเรียนเห็นถึงคุณค่า ให้เข้าใจในหลักธรรม ซาบซึ้งในหลักธรรมก่อน ด้วยการใช้อุปมาอุปไมยบ้าง รูปภาพบ้าง วิดีทัศน์บ้าง และมีการสรุปหลักธรรม มีการยกตัวอย่าง มีการเปรียบเทียบให้เด็กเห็นถึงความสำคัญก่อนว่าทำไมถึงต้องเรียนรู้ ทำไมถึงต้องนำไปปฏิบัติ มีคุณประโยชน์ อย่างไร ก่อนจะสอนให้เด็กได้รู้จักนำไปปฏิบัติจริงด้วยการให้เด็กนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่เตรียมไว้

การสอนให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ ให้เข้าใจ ให้เห็นถึงคุณค่า และนำไปปฏิบัติใช้ เช่นนี้ นับได้ว่าเป็นผลสัมฤทธิ์สูงสุดในทางการสอนธรรมแก่ผู้อื่น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและเด็กนักเรียน ส่วนมากให้สัมภาษณ์ว่าหลังจากมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้ามาสอนในโรงเรียนแล้ว เด็กส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมที่เรียบร้อยขึ้น ดูไม่ก้าวร้าว มีความตั้งใจเรียน สนใจการเรียนมากขึ้น และเด็กในกลุ่มเสี่ยง เรื่องยาเสพติด และเพศสัมพันธ์ลดลง

๔.๑.๓ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านสมถะเตชนา

ในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีวิธีการประยุกต์ใช้ พุทธวิธีทางการสอน ด้านสมถะเตชนา ตามพุทธวิธีของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้เรียนนั้น มีความกระตือรือร้น มีความอุสาหะ มีความตั้งใจ สนใจที่จะเรียนด้วยการจัดให้มีกิจกรรมการแข่งขันภายในคาบเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มบ้าง เดี่ยวบ้าง

^๕สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติวิฑูร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน , ๘ มกราคม ๒๕๕๖

^๖สัมภาษณ์ นายยุทธการ เทียนปั้น , ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบึงน้ำเกล้า ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

เด็กนักเรียนจึงมีความกระตือรือร้น มีความพยายามต้องการที่จะได้รับคำชมเชยจากพระสอนศีลธรรม และเพื่อนๆในห้องเรียน^๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูปมีการหาเงินหรือสิ่งของต่างๆ มาเป็นรางวัลให้นักเรียนที่ชนะกิจกรรมต่างๆในห้องเรียน หรือตอบคำถามได้ และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูป ท่านมีการจัดหาทุนการศึกษามอบให้แก่เด็กนักเรียน ที่มีผลการเรียนดี หรือสามารถสอบธรรมศึกษาผ่านในแต่ละระดับชั้น ตรี โท เอก^๘ จึงทำให้นักเรียนมีความตั้งใจ มีกำลังใจ เพราะมีรางวัลจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นสิ่งกระตุ้น เป็นแรงบันดาลใจ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน

การสอนเด็กนักเรียน ให้มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจที่จะเรียนได้นั้น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร เน้นการสร้างแรงจูงใจ ให้เด็กนักเรียนมีกำลังใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนหนังสือ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่พระสอนศีลธรรมตั้งไว้ โดยมีรางวัลเป็นทุนการศึกษา หรือสิ่งของ เป็นวัตถุในการสร้างแรงจูงใจ และพระสอนศีลธรรม จังหวัดพิจิตร มีการชมเชยเด็กนักเรียน ที่มีการเรียนดี มีความตั้งใจเรียน หรือมีพฤติกรรมที่ดี ซึ่งการชมเชยนี้ จะทำให้เด็กนักเรียนมีขวัญและกำลังใจ ที่จะทำความดีต่อไป

๔.๑.๔ การประยุกต์ใช้พุทธวิถีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านสัมพันธสนา

ในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีวิธีการประยุกต์ใช้ พุทธวิถีทางการสอน ด้านสัมพันธสนาตามพุทธวิธีของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ผู้เรียนนั้น เรียนอย่างมีความสุข สนุกสนาน ร่าเริง เบิกบาน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีวิธีการประยุกต์ใช้พุทธวิถีทางการสอน โดยการใช้สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี เป็นหลักในการเรียนการสอน โดยมีการให้นักเรียนดูรูปภาพประกอบการบรรยาย มีวีดิทัศน์เพิ่มเสริมความรู้ มีตารางการเปรียบเทียบ เพื่อให้นักเรียนเห็นข้อแตกต่าง มีการเปิดดนตรีบรรเลงเพลงในการบรรยายให้ความรู้ จึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน เกิดความไม่เบื่อหน่าย ไม่เคร่งเครียดในการเรียน^๙ และการใช้วิธีการให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ไม่ให้เด็กนักเรียนเป็นเพียงแค่ผู้ฟัง แต่ให้เด็กได้แสดงออกด้านความคิดและความสามารถ ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในห้องเรียน เช่นการให้เด็กนักเรียนเล่นเกมธรรมะ ตอบคำถามธรรมะ การแสดงละครธรรมะ และกิจกรรมต่าง ที่แฝงด้วยคติธรรม หรือข้อคิด ที่สอดคล้องในเนื้อหาของการเรียนการสอน ที่พระสอนศีลธรรมจะมีการสรุปให้เด็กนักเรียนฟังหลังจากจบกิจกรรมนั้นๆ^{๑๐} และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เรียกได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ใช้การสร้างความคุ้นเคย การสร้างปฏิสัมพันธ์

^๗ สัมภาษณ์ พระครูปลัดฉัตรชัย สมนต์ปาทีโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน , ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^๘ สัมภาษณ์ น.ส.ชลนิชา แสงภิรมณ์ , โรงเรียนวัดวังสำโรง , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^๙ สัมภาษณ์ ด.ญ.มินตรา ทรงไทย , โรงเรียนเทศบาล ๑ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายขจรศักดิ์ แผลมทอง , รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดทับหมัน , ๙ มกราคม

ที่ดี กับนักเรียนทำให้นักเรียนไม่เคร่งเครียดในคาบเรียน และสนุกสนาน ร่าเริงกับการเรียน ด้วยการเล่านิทานประกอบ เล่าเรื่องตลกที่มีข้อคิด การใช้ภาษาทันสมัยที่วัยรุ่นนิยมใช้^{๑๑} ด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้เด็กนักเรียนที่เรียนกับพระสอนศีลธรรมในจังหวัดพิจิตร มีความเบิกบานใจ และมีความชอบที่จะเรียนกับพระสอนศีลธรรมในจังหวัดพิจิตร

จากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ เด็กนักเรียนที่เรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดพิจิตร เพื่อศึกษาวิจัยเชิงลึก จะได้รับข้อมูลเหมือนกันในทุกโรงเรียน ว่า เด็กนักเรียนจะมีความชอบที่จะเรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีความเป็นกันเองกับเด็กนักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความผ่อนคลายในการเรียนการสอน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการเตรียมการสอนที่ดี เน้นการใช้สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการสอน มีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน พร้อมทั้งมีนิทาน ชาดก เรื่องเล่า เรื่องตลก ที่แฝงด้วยข้อคิดซึ่งสอดคล้องกับบทเรียน มาใช้ประกอบการเรียนการสอน จึงทำให้นักเรียนเรียนได้ ไม่เครียด ไม่เบื่อหน่าย และมีความสุขในการเรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๔.๒ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีต่างๆ ของพระพุทธเจ้า ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร

จากการสัมภาษณ์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่ใช้สอนเด็กนักเรียนตามโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ซึ่งวิธีการสอนนั้นมีความสอดคล้องกับพุทธวิธีของพระพุทธเจ้า ที่ทรงใช้สอนประชาชน หรือพระภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น โดยผู้วิจัยจำนำเสนอต่อไปนี้

๑. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีกระตุ้นเตือน

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการประยุกต์ใช้พุทธวิธีกระตุ้นเตือน โดยการใช้คำพูดเตือนสติให้นักเรียน คิดตามคำพูดนั้นๆ ในกรณีที่ต้องกระตุ้นเตือนให้นักเรียนรู้ ว่ากำลังทำผิดอยู่ ไม่ดี ควรจะเลิกทำในสิ่งที่ไม่ดีนั้น โดยใช้คำพูดกระตุ้นให้เกิดการคิด และปฏิบัติตาม^{๑๒}

๒. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีตาต่อตาฟันต่อฟัน

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการประยุกต์ใช้พุทธวิธีตาต่อตาฟันต่อฟัน โดยการใช้ บทลงโทษกับนักเรียนที่ทำตัวไม่ดีในขณะคาบเรียน เพื่อให้นักเรียนยอมรับว่าตัวเองได้ทำความผิด และมีการปรับปรุงตัวแก้ไข เกรงกลัวไม่กระทำอีก เช่น กรณีนักเรียนทะเลาะชกต่อย กันในคาบเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร จะให้นักเรียนที่ทะเลาะกันไปอยู่คนละมุม

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระวิโรจน์ วิโรจน์ ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระสว่าง อตตสาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

ห้อง แล้วหันหน้าหากัน ทำท่าชกกันไปมา จนหมดคาบชั่วโมง เพื่อกำราบให้เกิดความอายเพื่อน
อายุครู ไม่กล้าทะเลาะวิวาทกันอีก^{๑๓}

๓. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีตัดไม้ข่มนาม

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการประยุกต์ใช้พุทธวิธีตัดไม้ข่มนาม เพื่อกำราบเด็กนักเรียนจำนวนมาก ที่ไม่สนใจตั้งใจเรียน ให้เกิดความสนใจตั้งใจ พร้อมทั้งจะเรียน โดยการมีบทลงโทษแก่นักเรียน ที่เป็นคนนำเพื่อนให้ไม่ตั้งใจ หรือนำเพื่อนให้ทำไม่ดีตาม เพื่อให้
นักเรียนที่เหลือเกิดความกลัวในบทลงโทษ^{๑๔}

๔. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีตีวัวกระทบคาด

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร มีการประยุกต์ใช้พุทธวิธีตีวัวกระทบคาด
หมายถึงการสอนบุคคลหนึ่ง ไปได้ผล ได้ประโยชน์กับนักเรียนอีกคน หรือหลายคน ที่ได้รับฟังด้วย
พุทธวิธีนี้สามารถใช้สอนนักเรียนจำนวนมากได้ผล ในกรณีพระสอนศีลธรรม ต้องการตักเตือน หรือ
ชมเชยนักเรียนคนหนึ่ง แต่ให้นักเรียนที่เหลือที่ได้รับฟังด้วย เกิดความคิดว่าการกระทำผิดนั้นเป็นสิ่ง
ไม่ดี ไม่สมควรกระทำตาม หรือ คิดตามว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี เมื่อกระทำแล้วได้รับการชมเชย
จากผู้ใหญ่^{๑๕}

๕. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีการใช้อุปกรณ์

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีการใช้พุทธวิธีการใช้อุปกรณ์ โดยการใช้กล
ยุท กลวิธี หรือวิธีการง่ายๆ ให้เด็กสนใจการเรียนการสอน ไม่เบื่อ ไม่ง่วง ในการเรียน เช่น เมื่อ
เด็กนักเรียนเกิดเบื่อหน่าย ง่วงในการเรียน ก็ให้มีการเล่นเกมในคาบเรียน เช่นการทายปัญหา
เล่นเกมส์ ตอบคำถาม เพื่อให้เด็กนักเรียนตื่นตัวมากขึ้น หรือเมื่อเด็กนักเรียนพูดคุยกันมาก ก็ให้
เด็กนักเรียนนั่งสมาธิเพื่อให้เด็กนักเรียน มีการปรับอารมณ์ให้สงบ เรียบร้อยขึ้น^{๑๖}

๖. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีการใช้สื่อ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีการใช้พุทธวิธีการใช้สื่อ การใช้สื่อของ
พระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลนั้น สื่อของพระพุทธองค์เป็นของรอบตัว ที่สามารถมองเห็นได้ เป็น
ของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพระพุทธองค์ทั้งใช้สื่อเหล่านั้นจึงทำให้ผู้ฟัง
สามารถคิด วิเคราะห์ตามได้ง่าย เพราะมีความคุ้นเคยกับสื่อเหล่านั้นเป็นอย่างดีอยู่แล้ว เมื่อนำมา
เปรียบเทียบกับหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสจึงทำให้เห็นธรรมะได้ชัดเจน และเข้าใจมากขึ้น
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีการใช้สื่อที่เป็นสิ่งอยู่รอบตัวบ้าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบ

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระพระอธิการสมยศ ปันนภาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ธณภพ สุภทฺธ ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระพระอธิการสมยศ ปันนภาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระอธิการฉัตรชัย อาภาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

หรือยกตัวอย่างให้ผู้ฟังเข้าใจ แต่ส่วนมากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตรจะนิยมการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นหลัก เพราะสะดวกสบาย และมีลูกเล่นที่หลากหลาย สามารถพลิกแพลงไปมาได้^{๑๗}

๗. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีการสร้างขวัญและกำลังใจ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีการใช้พุทธวิธีการสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนที่สอน มีกำลังใจ มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจที่จะเรียน ด้วยการชมเชยนักเรียนที่มีการเรียนดี นักเรียนที่กระทำความดีต่างๆ หรือนักเรียนที่มีการปรับปรุงตัวเอง มีการพัฒนาตนเองในทางที่ดี โดยการ ชมเชย ยกย่องให้เป็นแบบอย่างแก่เพื่อนในห้อง เพื่อให้ นักเรียนที่ถูกชมมีกำลังใจที่จะทำความดีต่อไป และนักเรียนที่เหลือก็เกิดขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี^{๑๘}

๘. การประยุกต์ใช้พุทธวิธีหย่อล่อปลา

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร มีการใช้พุทธวิธีหย่อล่อปลา โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ให้นักเรียนตั้งใจเรียน สนใจเรียน มีความกระตือรือร้นมากขึ้น โดยการจูงใจด้วยรางวัล พุนการศึกษา หรือสิ่งของต่างๆ แก่นักเรียนที่ชนะการเล่นกิจกรรมในคาบ ตอบปัญหาได้ มีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนตื่นตัว และมีแรงจูงใจในการทำ ความดี ในการตั้งใจเรียน สนใจในการเรียนมากขึ้น^{๑๙}

พุทธวิธีทางการสอน ด้วยวิธีต่างๆ ในสมัยพุทธกาล ที่พระพุทธองค์ทรงใช้ในการแสดงธรรมแก่ฆราวาส สามเณร พระภิกษุ ภิกษุณี ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นแนวทางให้พระสอนศีลในจังหวัดพิจิตร นำมาเป็นแบบอย่างในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้วยการนำเอาพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ ในการสอนนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีเข้าใจในเนื้อหา ในบทเรียน ชาบซึ้ง เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน มีความตั้งใจที่จะเรียน มีความร่าเริง เบิกบาน สนุกสนานในการเรียน การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนนี้ จึงทำให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประสิทธิผลเกิดขึ้นในทางที่ดีกับนักเรียน

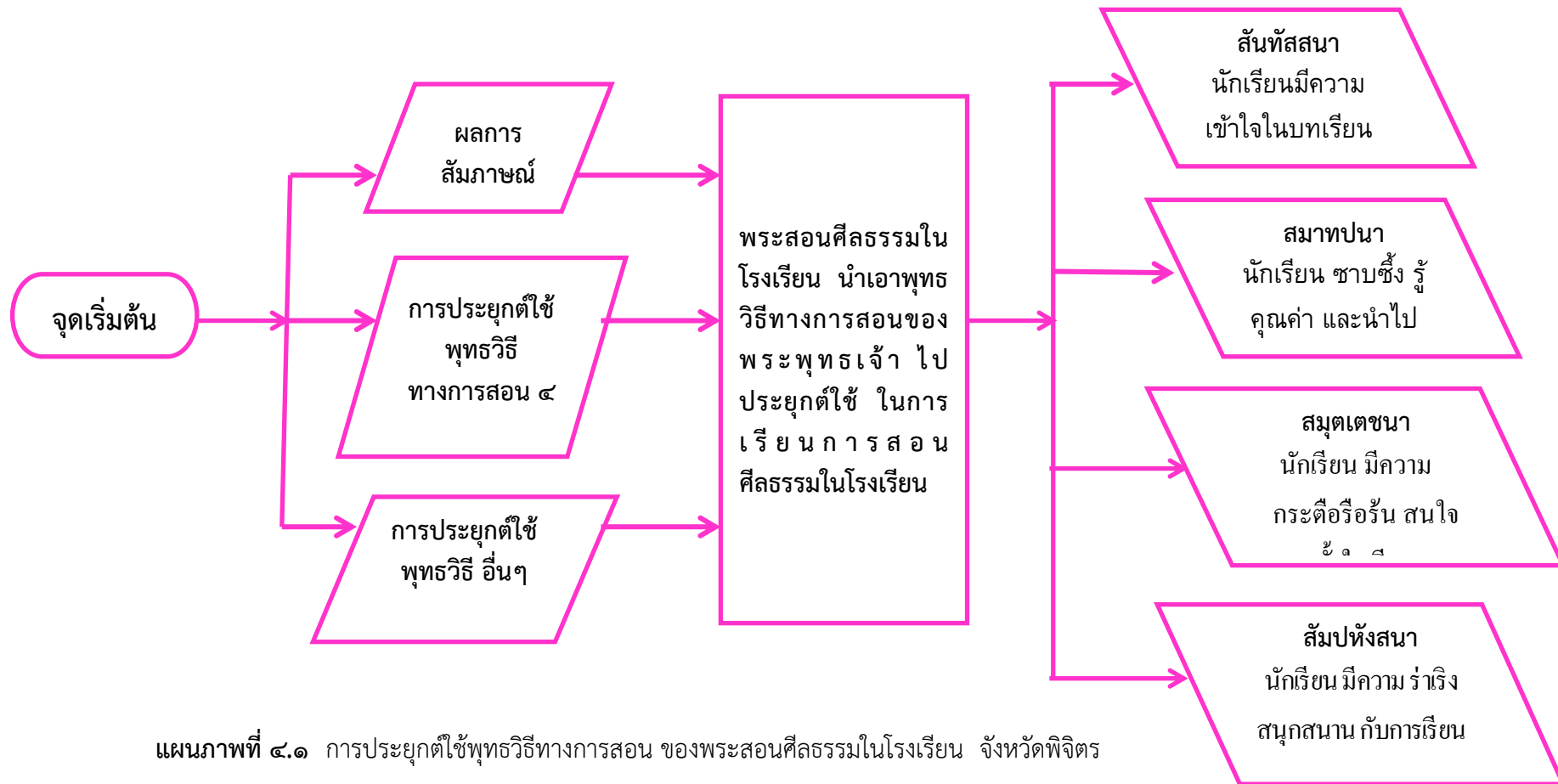
^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูวิลาสรัตนรังสี, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระนิยม ตนติปาโล, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูปลัดฉัตรชัย สมณฑาภิโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร